

HÖGLÄSNING I FÖRSKOLAN

Praktiska arbetssätt för att leda,
inspirera och fånga barnens
uppmärksamhet.

Material ur Förskoletidningen nr 2 2025.

Praktisk pedagogik

Praktisk pedagogik erbjuder konkret stöd – med verktyg för undervisning, reflektion och ledarskap.

Läs på gården

Förskolegården är en utmärkt plats för att läsa och utforska berättelser. Men det är inte alltid den utnyttjas till det. Förskolläraren och utbildaren Moa Bäversten tipsar om hur ni får till det.

Du behöver:

- ☐ En bok. Gärna en som barnen känner igen och uppskattar.
- ☐ Något att sitta på.
- ☐ Eventuellt en tarp eller annat väderskydd.
- ☐ Rekvizita.

Förberedelsen:

Skapa en plats för läsning på förskolegården. Platsen får gärna vara väderskyddad med exempelvis en tarp. Det är också bra med något att sitta på, som stubbar, stenar eller sittunderlag. Detta nämns i platsen och gör det möjligt att läsa även när vädret drar in eller regnet droppar. Se också över var på gården dramatiseringen passar att äga rum och fundera på vilken rekvizita du kan använda.

Gör så här!

Läs och samtala.

Samlas en mindre grupp barn på en läsplats och läs boken du valt. Skapa spänning genom att använda din röst och ljud i till samtal. Uevistelse gör att vår kreativitet och koncentrationsförmåga ökar samt har en lugnande effekt och gör oss mer närvarande. Perfekt för bokläsning!

Starta dramat.

När boken är slut är det dags att förkroppsliga sagan. En härlig start för att väcka barnens myllkemhet och starta dramat brukar vara att göra något tokigt och oväntat. Kanske sätter du på dig en peruk som du tagit med dig ut och blir huvudpersonen i boken?

Eller så råkar du hitta en magisk sten på marken så att ni förflyttar er till platsen i boken? Eller kanske har du glömsligt pinnen som kan starta den blå lastbilen från Anna-Clara Tidholms *Alla får åka med!*

Läs med kroppen.

Nu är det dags att läsa boken med kroppen. Ta till vara vad naturen har att erbjuda. Låt barnen berättas sagan med naturmaterial som finns på gården. Stegar i olika storlekar kan bli till Böckarna Bruuse och en kotte kan bli trollst.

Eller bjöd in till dramatisering och lev er in i boken *Gruffalon* av Julia Donaldson, där Gruffalon går runt i skogen och möter olika djur. Vilka djur ska ni ha med i er berättelse?

Ni kan också göra en sagopromenad där ni följer garnet från boken *Historien om någons* av Åke Löfgren och Egon Möller-Nielsen? Då kan ni möta olika saker i naturen för att till slut hitta lilla katten i väsen långt inne i en buske.

Lev ut!

Ta hjälp av barnen för att utforska och förkroppsliga berättelsen vidare. Använd er av utemiljöns större yta och naturmateriallets öppenhet. Njut och lev ut! ■

Så gjorde vi

Här visar Moa Båversten hur hon och kollegorna på Grandsågararens förskola i Västernäs gjorde. I dag jobbar hon inte på förskolan, utan enbart med fortbildning.

En läsplats kan göras var som helst. Här blev ett färdigt tillägg tillsammans med några dyner en plats för läsning.

Ett barn dramatiserar innehållet i boken *Alla får åka med*. Genom att bearbeta boken med den egna kroppen förstärks innehållet och förståelsen ökar.

Barnen har samlat naturmaterial för att leka sagan om Böckarna Bruuse. Boken skapade de en sand och mossas.

Att tänka på!

- Vissa barn behöver mer tydlig rekvisita. Andra utmanas gärna genom gårdens mer öppna material.
- Försök hitta olika sätt att bearbeta sagor för att fånga alla barn.
- Läs och lek sagan i mindre grupper så att alla kan komma till tals. Vems tur är det i dag?

Här bjöd barnen in till en sagopromenad. Vi följde det röda snåret, uppläckte varteller vi gick en massa bus katten hade hittat på och till slut fann vi katten i en spåre under en buske.

Undervisning – Toddlares

Dialogisk högläsning

Varför tror ni att det här händer? Hur kan det komma sig att ...? Det går utmärkt att genomföra givande boksamtal med de yngsta. **Ann S. Pihlgren** guidar till en dialogisk högläsning med toddlerarna.

Du behöver:

- ☐ Bok som väljs utifrån barngruppens språkliga nivå och intresse.
- ☐ Eventuell rekvisita som förstärker innehållet.

Syfte

Varje barn behöver få möta högläsning varje dag. Det gäller även de allra yngsta. För att högläsningen ska fungera språkutvecklande behöver barnen få bearbeta innehållet på olika sätt. Ett sätt att göra det är genom dialogisk högläsning.

Förberedelser

Förbered dig genom att välja en bok som du tror kan intressera den tänkta barngruppen. Är du osäker kan du fråga en bibliotekarie. Det mesta av bokens språk bör vara känt för barnen. Läs igenom boken och formulera några öppna tolkningsfrågor att ställa. En tolkningsfråga är öppen på så sätt att den har flera möjliga svar och man behöver tolka texten för att kunna besvara den. Det kan vara frågor som "varför tror ni att det här händer?" och "hur kan det komma sig att ...?" Välj ut eventuell rekvisita som kan förstärka barnens förståelse av bokens innehåll.

Samtal om högläsning och berättande i förskolan
Ann S. Pihlgren
(Gothia Kompetens 2022)

Gör så här!

Den här planeringen bygger på att barnen återkommer till samma bok under en vecka, med olika bearbetning varje gång. Samta barnen på samma ställe varje dag och se till så att alla kan se bokens bilder. För toddlerare är det viktigt med närhet till den som läser och gruppen bör därför vara liten. Läs hela boken vid olika tillfällen för flera grupper.

1 Första dagen.

Första dagen gör gruppen tillsammans en bildpromenad, det vill säga tittar på bokens bilder och gissar vad som kommer att hända i boken: Vad tror ni händer här?

Du kan behöva fungera som störförträdande talare och tänkare om barnen inte pratar så mycket, det vill säga fundera högt över de frågor som ställs. Det visar barnen hur dialog om bokens innehåll går till.

2 Andra dagen.

Nästa dag läser du boken högt. Stanna vid vissa ord eller uttryck som kan behöva förklaras. Här kan du

också använda rekvisita, saker som visar barnen betydelsen av vissa begrepp.

3 Tredje dagen.

Dag 3 läser du boken performativt med olika röster och uttryck, så att barnen får en estetisk upplevelse av innehållet.

4 Fjärde dagen.

Sedan genomför ni en dialogisk högläsning, det vill säga pedagog ställer någon eller några tolkningsfrågor till barnen: Varför tror ni att ...? Hur kommer det sig att ...?

I den välkända tvärdordsboken *Apen* från av Anna-Clara Tidholm ger sig huvudpersonen ut på äventyr och stöter på en skrämmande hund. Frågor att ställa kan exempelvis vara: Varför tror apen att hunden är dum? Är det apen som får hunden att gå i väg? Varför ger mamman apen mjölk när hen kommer hem, tror ni?

5 Femte dagen.

Till sist läser du boken och ger barnen möjlighet att bearbeta sin upplevelse av veckans läsning genom en skapande aktivitet. Det kan handla om att rita, måla, dramatiska eller liknande.

Efteråt

Tillsammans med barnen kan du utvärdera veckans läsning: Jag undrar vad ni tyckte om i den här boken? Var det någonting ni inte tyckte om?

Den eller de pedagoger som har genomfört veckans högläsning kan också utvärdera utifrån följande frågor: Hur fungerade boken för barngruppen?

Användes tillräcklig rekvisita? Skälles utmanande tolkningsfrågor? Vilket lärande kunde avläsas i barngruppen?

När ni har genomfört utvärderingen kan ni skriva en planering för hur boken kan bearbetas under en vecka. På så sätt kan planeringen återanvändas i andra grupper och av andra pedagoger. ■

Undervisning – Äldre barn

Filosofiskt boksamtal

Filosofisk högläsning är en metod där barnen själva väljer frågorna. Dialogen är öppen och ger utrymme för många idéer. **Ann S. Pihlgren** guidar.

Du behöver:

- ☐ En bok som har valts utifrån gruppens intresse och språkliga nivå.
- ☐ Blädderblock, whiteboard eller smartboard samt pennor.

Syfte

För att högläsningen ska vara speikutvecklande och för att barnen ska vilja delta i högläsningssamtal är det viktigt att bokens innehåll diskuteras. I den här högläsningen för äldre barn sker det genom en filosofisk högläsning.

Förberedelser

Förbered dig genom att välja en bok som du tror kan intressera den tänkta barngruppen. Är du osäker kan du fråga en bibliotekarie. Läs igenom boken innan, så att du kan läsa den med inlevelse. Välj ut en plats där läsningen och dialogen kan hållas. Platsen ska ha skrivmöjligheter som alla kan se, exempelvis blädderblock, whiteboard eller smartboard.

Gör så här!

1 Inspiration.

Läs boken för barngruppen med inlevelse. Se till så att alla sitter så att de kan se bilderna, eller projicera bilderna på en smartboard.

2 Tankepaus 1.

Be därefter var och en att tänka ut en fråga utifrån det de har hört. Det ska vara en fråga som de vill diskutera med de andra barnen. De kan också hitta på frågor i par. Ge en kort, tyst tankepaus så att alla hittar en fråga.

3 Samla frågor.

Be var och en säga sin fråga. Skriv upp alla frågor så att alla kan se dem.

4 Tankepaus 2.

Läs igenom alla frågorna högt och be var och en att välja en fråga de vill diskutera. De kan antingen välja sin egen fråga eller någon annans.

Ge en kort, tyst tankepaus så att alla hinner välja.

5 Välj fråga i gruppen.

Diskutera tillsammans vilken fråga som ska inleda dialogen, eller rösta genom att markera och räkna samman hur barnen har valt individuellt.

6 Den filosofiska dialogen.

Börja med att diskutera den fråga som valts. Därefter kan de andra frågorna också föras in i dialogen. Dialogen ska vara öppen och ge utrymme för många idéer. I dialogen leder pedagoger samtalet genom att ställa öppna och tolkande frågor som: Vilka olika idéer har ni? Kan man tänka på fler sätt?

7 Tankepaus 3.

Efter dialogen ger du en ny, tyst tankepaus där var och en funderar: Vilken ny tanke tänkte jag? Kom alla till tals?

8 Utvärdera tillsammans.

Till sist diskuterar gruppen tillsammans de utvärderande frågorna och tar ställning till vad som kan förbättras till nästa dialog.

Efteråt

För att förbättra och utveckla processen kan du använda följande frågor: Funderade boken som en inspiration för barngruppen? Ställde jag utvecklande frågor? Vilket lärande kunde jag avläsa?

Vill man utvärdera gruppens lärande närmare kan man också filma dialogen för att analysera den efteråt.

Filosofi med barn är en relativt enkel metod, där samma moment kan användas för dialog om olika böcker.

Det är enkelt för både vuxna och barn att lära sig de olika stegen och på så sätt få ut allting av dialogen. ■

Idéutbyte i arbetslaget

Reflektera, utbyt idéer och erfarenheter samt påbörja arbetet med en handlingsplan. Här är stöd för en lärträff om högläsning.

Att tänka på

Uta en samtalsledare och kom överens om vem som dokumenterar era reflektioner och slutsatser. Dokumentera konkreta exempel eller beskrivningar av hur ni redan arbetar med högläsning och hur ni planerar att vidareutveckla den.

Till sist!

Utforma en handlingsplan för ert arbete med högläsning genom att diskutera:

- Hur säkerställer ni att högläsning sker regelbundet med tydligt pedagogiskt syfte?
- Hur går ni medvetna boka utifrån olika genrer, representation, innehåll, ålder, språk och så vidare?
- På vilka sätt kan ni integrera högläsning i tematiska projekt och i barnens lek?
- Hur dokumenterar och följer ni barnens språkliga utveckling?
- Hur anpassar ni högläsningen efter barngruppen och individuella behov? På vilka sätt stärker ni barns delaktighet?
- Hur kan ni lyfta svåra ämnen på ett tryggt sätt?
- På vilka sätt kan vårdnadshavare involveras i arbetet?

1. Vad säger läroplanen?

Analysera det som står om språkutveckling och högläsning i läroplanen. Hur tolkar ni detta och vad innebär det i praktiken för ert arbete med barnen?

2. Progression?

Hur ser ni på progression i högläsning? Hur säkerställer ni att barnen får tillgång till en varierad repertoar av böcker som utmanar deras språkliga och kognitiva förmågor? Diskutera hur ni kan utveckla arbetet med till exempel estetiska lärprouver kopplade till berättelsen.

3. Hur fångar ni barnen?

Vilka strategier använder ni för att fånga barnens intresse? På vilka sätt är barnen aktiva deltagare? Diskutera exempel på olika metoder – som sokratiska, dialogiska och filosofiska boksamtal – och hur de kan utveckla ert arbete.

4. Att välja böcker

Hur väljer ni böcker för högläsning? Diskutera kriterier som ålder, språk, representation och teman. Hur ser ni till att barnen får tillgång till både nya perspektiv och böcker de kan känna igen sig i? Hur kan högläsning användas för att närma sig svåra ämnen som sorg eller utanförskap?

Utnyttja konflikterna

Har ni svårt att komma överens? Konflikter i arbetslaget behöver inte bara vara negativt. Ta tag i dem tidigt och använd dem för utveckla det pedagogiska arbetet. **Lena Edlund** tipsar om hur.

➤ När arbetslaget har arbetat ett tag tillsammans och blivit tryggare kan det uppstå oenigheter och konflikter. Konflikter är en naturlig del av ett arbetslags utveckling. För dig som förskollärare kan oenighet och konflikt ses som viktig information eftersom det visar på ett utvecklingsområde för ditt arbetslag. Sopa därför inte konflikter under mattan utan stötta arbetslaget att hantera konflikten genom kommunikation.

Det är viktigt att agera i ett tidigt skede för att undvika att personer i arbetslaget betar sig illa mot varandra genom att till exempel gå bakom ryggen och

klaiga hos andra kollegor. Därför behöver konflikten snabbt läggas på bordet och formuleras av dig som är förskollärare (även om du själv är inblandad). Det är viktigt att alla parter får sätta ord på sin åsikt och förklara sitt agerande. I de diskussionerna behöver du hålla i samtalet, föredra ordet, ställa klagobärande frågor och sammanfatta. Målet är att föreställa varandra och närma sig varandra genom små steg från alla parter.

Se konfliktlösningen som ett gemensamt mål för hela arbetslaget. Olösta konflikter påverkar barnen negativt, likaväl som arbetslagets arbetsmiljö.

Konflikthantering i arbetslaget

Ta stöd av läroplanen.

Lägg läroplanen "mellan" dem som är oeniga. Det kan ske en viktig diskussion om hur arbetslaget tolkar läroplanen – en diskussion som är nödvändig för det fortsatta samarbetet.

Hantera tyst motstånd.

Be den som gör tyst motstånd att berätta vad hen tänker om det ni bestämt att ni ska göra. Kanske har personen inte förstått eller känt sig delaktig i beslutet eller diskussionen? Tydliggör gärna din förväntan på kollegan genom att ge goda exempel.

Använd jag-budskap.

Stötta alla i arbetslaget i att använda jag-budskap i konflikt-diskussioner: "Jag upplever att..." Det minskar risken för att den andra parten känner sig påhoppad och går i försvar.

Konfliktsituationer kan också uttryckas som ett tyst motstånd, som till exempel att en kollega inte engagerar sig eller tycks ignorera det som arbetslaget bestämt. Här behöver du som är förskollärare, genom att visa intresse och ställa frågor, försöka dig om att kollegan förstär arbetslagets uppdrag. Därefter behöver du formulera en tydlig gemensam överenskommen och sedan följa upp samtalet med både stöd och kravställen. Det kan kännas obekvämt att uttala krav på sin arbetslagskollega, men om en överenskommen är tydligt uttalad från bägge parter är det lättare att ifrågasätta kollegan när överenskommen bryts.

Det är viktigt att använda läroplanen som utgångspunkt i konfliktlösningssituationer. Då riktar fokus åt rätt håll eftersom läroplanen är både styrande och vägledande för arbetslagets arbete. På så sätt kan en gemensam förståelse för läroplanen fördjupas och samsyn utvecklas. ■

Lena Edlund är lärare i frtidshem och har arbetat som förskollärare och rektor. Hon har lång erfarenhet av att stötta förskollärare och har skrivit en bok om att leda arbetslag i förskolan.

Fyra förskollärare om hur de bearbetar läsningen tillsammans med barnen.

"Det blir mycket prat om känslor"

"Det blev nästan som en målning"

Johanna Jonasson,
Äventyrets förskola,
Trollhättan

I Över tid har vi arbetat med boksamtal som en stor del av våra projekt. Dels på gruppnivå, dels och framför allt på individnivå. Vi har suttit en vuxen och ett barn och haft boksamtal en gång per vecka.

Dessa samtal har filmats och transkriberats för att se att vi lägger in rätt insats vidare i barnets språkutveckling. Kvaliteten har på så sätt ökat och vi har haft tillfälle att följa ett barns röda tråd i sin utveckling.

När vi arbetar med boksamtal i grupp arbetar vi på flera sätt för att konkretisera, förklara och förtydliga boken. Vi arbetar med konkret material, TAKK, bilder med mera.

"Vi har suttit en vuxen och ett barn."

Linda Häggström,
Rammelbergets
förskola, Kallix

I Hela detta läsår arbetar vi med Dora som bestämmer av Lisen Axbåge. Barnen har med stöd av bilderna återberättat sagan och vi har haft många samtal om vikten av att vara en bra kompis.

Barnen har identifierat ord som gör ordet respektive gott ur sagan. De har fått placera in ett foto av sig själv där de vill vara med och samtidigt förklarat hur tankarna går kring detta val.

Det blir mycket prat om känslor, både egna och andras. Små rollspel där någon blir ledsen. Hur kan man göra någon glad igen? Under arbetet med boken växer en kompisall fram på väggen och till slut kommer vi även att ta med sagan utomhus.

Sandra Lundgren,
Canada förskola, Mora

I Vi arbetar med "Veckans bok" där ett barn väljer en bok, hemifrån eller på förskolan, som vi arbetar med i hela barngruppen under en vecka. Detta är kopplat till vårt pågående projekt kring identitet och kultur.

Varje barn får skapa en identitet av att vara en läsande individ. Barnet får berätta om boken, vad hen gillar med den och även dela sin bok med andra.

Vi bearbetar det vi läser utifrån det barnets perspektiv på boken. Är bilderna bra? Är boken läskig? Är det någon speciell sida som är extra spännande?

Boksamtalen under veckan styrs av barnets förhållande till boken som delas med resten av gruppen.

Petra Wetterö,
Ingareds förskola, Aillsås

I Det här läsåret är ett mål att jobba med barns ordförstå. Vi tog den gamla hederliga boken Klas Kättermus och de andra djuren i Hackebackeskogen och identifierade ord som barnen inte hade koll på, till exempel lata sig, stoft och hjälpsam.

Vi jobbade mycket med orden och nu använder barnen dem adekvat i sin vardag.

Sedan spände vi upp ett stort papper på väggen. Det blev nästan som en målning där barnen fick måla figurerna från Hackebackeskogen.

Det har varit mycket samtal om karaktärerna. Vi har tagit reda på hur djur som skogsmöss och ugglor ser ut i verkligheten, ritat av dem och lärt oss fakta. Boken är också full av slanger, och vi har sjungit jättemycket.

Läs vidare på [Förskoletidningen.se](https://forskoletidningen.se)